



## ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา

เรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

เตยหอมปทุม

ทะเบียนเลขที่ สช 68100249

-----

เพื่อให้การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นไปตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เตยหอมปทุม คำขอเลขที่ 66100339 ทะเบียนเลขที่ สช 68100249 ซึ่งมีรายการทางทะเบียนตามบัญชีแนบท้ายประกาศฉบับนี้

ทั้งนี้ ให้มีผลตั้งแต่วันยื่นคำขอขึ้นทะเบียน 11 ตุลาคม 2566

ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. 2568

(นางสาวนุสรา กาญจนกุล)  
อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

## ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

### เตยหอมปทุม

#### Pathum Pandan หรือ Toey Hom Pathum

- |                      |  |                   |                |
|----------------------|--|-------------------|----------------|
| (1) เลขที่คำขอ       | 66100339   | ทะเบียนเลขที่     | สช 68100249    |
| (2) วันที่ยื่นคำขอ   | 11 ตุลาคม 2566   | วันที่ขึ้นทะเบียน | 11 ตุลาคม 2566 |
| (3) ผู้ขอขึ้นทะเบียน | จังหวัดปทุมธานี  |                   |                |
| ที่อยู่              | ศาลากลางจังหวัดปทุมธานี ตำบลบางปรอก อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี 12000 |                   |                |
| (4) รายการสินค้า     | เตย  |                   |                |

#### (5) คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า

##### คำนิยาม

เตยหอมปทุม หรือ Pathum Pandan หรือ Toey Hom Pathum หมายถึง เตยหอมที่มีใบกว้างและยาว ผิวใบมันเงา สีเขียวอ่อนถึงเขียวเข้ม กอใหญ่ กากใยของใบนิ่ม เมื่อตัดหรือขยี้ใบจะมีกลิ่นหอม เมื่อนำใบมาต้มน้ำจะได้สีน้ำสีเขียวเข้มและมีกลิ่นหอมมาก ซึ่งมีขอบเขตพื้นที่การผลิตครอบคลุมจังหวัดปทุมธานี

##### ลักษณะของสินค้า

(1) พันธุ์ใบเตย : พันธุ์เตยหอม

(2) ลักษณะทางกายภาพ

(2.1) ใบเตยสด ลักษณะใบกว้างและยาว มีความมัน เงา สีเขียวอ่อนถึงเขียวเข้ม กากใยของใบนิ่ม เมื่อตัดหรือขยี้ใบ หรือนำใบไปต้มน้ำ จะมีกลิ่นหอมมาก

(2.2) ต้นเตยหอม ลักษณะลำต้นใหญ่อวบ สีเขียวอ่อน มีใบกว้างและยาว สีเขียวเข้ม อายุ 5 – 7 เดือน หรือตามความเหมาะสมกับการนำไปใช้งาน

(2.3) หน่อเตยหอม ลักษณะเป็นลำต้นอ่อนขนาดเล็ก มีใบกว้างและยาว สีเขียวเข้ม อาจมีรากติด อายุ 1 – 2 เดือน หรือตามความเหมาะสมกับการนำไปใช้งาน

##### กระบวนการผลิต

##### การปลูก

(1) ใช้หน่อพันธุ์เตยหอมที่ปลูกในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีลักษณะแข็งแรง ไม่เป็นโรคหรือมีแมลงศัตรูพืช

(2) เตรียมพื้นที่ปลูก โดยทำคันดินรอบพื้นที่ปลูก นำน้ำเข้าแปลงปลูกให้น้ำขังสูงประมาณ 5 เซนติเมตร หรือตามความเหมาะสม

(3) ทำการตีเทือกและไถดิน พร้อมทั้งปรับดินให้เสมอกัน

(4) ตั้งเสาเพื่อชิงตาข่ายกรองแสง (สแลน) สีดำ ที่สามารถกรองแสงได้ร้อยละ 40 – 60 โดยแต่ละเสาตั้งให้มีระยะห่าง 3 – 5 เมตร หรือตามความเหมาะสม

(5) ปักหน่อพันธุ์ลงในดิน ให้มีระยะห่างกัน 20 – 30 เซนติเมตร หรือ 20,000 – 30,000 หน่อต่อไร่ หรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

### การดูแลรักษา

- (1) นำน้ำเข้าแปลงปลูก โดยควบคุมระดับน้ำให้ไม่เกิน 5 เซนติเมตร หรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ หรือรดน้ำให้ดินมีความชุ่มชื้นตลอดเวลา โดยระวังไม่ให้ดินแห้ง เนื่องจากอาจทำให้ยอดไหม้ได้
- (2) ในช่วงฤดูฝน ควรมีการระบายน้ำข้างออก เพื่อรักษาระดับน้ำให้ไม่เกิน 5 เซนติเมตร หรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่
- (3) เริ่มใส่ปุ๋ยครั้งแรก เมื่อต้นอายุได้ 1 เดือน จากนั้นใส่ปุ๋ยทุก 1 เดือนหรือตามความเหมาะสม โดยปุ๋ยที่ใช้เป็น ปุ๋ยชีวภาพ ฮอร์โมน หรือปุ๋ยเคมี หรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่
- (4) หากมีวัชพืชขึ้น ให้ทำการกำจัดวัชพืชด้วยการถอน หรือวิธีการอื่นตามความเหมาะสม
- (5) การกำจัดโรคพืชและแมลงศัตรูพืช ควรใช้สารชีวภาพในการกำจัด หรือหากใช้สารเคมีต้องมีการเว้นระยะเวลาก่อนเก็บเกี่ยว เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค หรือวิธีการอื่นตามความเหมาะสม

### การเก็บเกี่ยว

- (1) เริ่มเก็บเกี่ยว เมื่อต้นเตยหอมปทุมมีความสูง 80 เซนติเมตร หรือระยะเวลา 5 – 7 เดือน นับจากการปักหน่อพันธุ์ หรือตามความเหมาะสมของแต่ละลักษณะสินค้าที่จะนำไปจำหน่าย
- (2) ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยว คือ ช่วงเช้า 06.00 – 10.00 น. โดยสามารถเก็บเกี่ยวได้นาน 5 – 10 ปี
- (3) การตัดใบ เลือกใบมีผิวมันเงา มีสีเขียวอ่อนถึงเขียวเข้ม และมีขนาดความกว้างและยาวของใบสมบูรณ์ตามที่ต้องการ หากต้องการใบที่มีขนาดใหญ่และยาวกว่าปกติ อาจเพิ่มระยะเวลาการตัดออกไปได้ โดยสามารถตัดได้ทุกเดือน เมื่อตัดใบเสร็จแล้ว ควรมีการเหยียบให้ต้นเอียง เพื่อให้ต้นสามารถแตกแขนงต่อได้ดี
- (4) การตัดต้น เลือกต้นที่มีขนาดลำต้นอวบใหญ่ สีเขียวอ่อน มีใบกว้างและยาว สีเขียวเข้ม สามารถตัดได้ทุก 5 – 6 เดือน โดยตัดให้เหลือความสูงต้น 15 - 20 เซนติเมตร หรือตามความเหมาะสม
- (5) การตัดหน่อ มีลักษณะลำต้นอ่อนขนาดเล็ก มีใบกว้างและยาว สีเขียวเข้ม และอาจมีรากติด สามารถตัดได้ทุกเดือน หรือตามความเหมาะสม โดยเลือกแขนงที่ใหญ่หรือมีความยาว 30 - 35 เซนติเมตรขึ้นไป หรือตามความเหมาะสมกับการนำไปใช้งาน และตัดให้เหลือโคนอย่างน้อย 1 นิ้ว เพื่อให้หน่อใหม่สามารถแตกขึ้นมาได้
- (6) เมื่อตัดใบ ต้น หรือหน่อเตยหอมปทุมแล้ว ควรมัดเป็นกำ และบรรจุลงในภาชนะที่เหมาะสม สามารถระบายอากาศได้ดี

### การบรรจุหีบห่อ

- (1) รายละเอียดบนฉลาก หรือบรรจุภัณฑ์ ให้ประกอบด้วยคำว่า “เตยหอมปทุม” หรือ “Pathum Pandan” หรือ “Toey Hom Pathum”
- (2) ให้ระบุชื่อผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการฯ สถานที่ผลิตหรือจัดจำหน่าย หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น วันที่ผลิต เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ เป็นต้น เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

## (6) ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

### ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดปทุมธานี ตั้งอยู่ที่ละติจูด 14 องศา 6 ลิปดาเหนือ ลองจิจูด 100 องศา 37 ลิปดาตะวันออก เป็นพื้นที่ราบลุ่มริมสองฝั่งแม่น้ำ โดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน ทำให้แบ่งพื้นที่ในจังหวัดออกเป็นสองฝั่ง ได้แก่ ฝั่งตะวันออกหรือฝั่งซ้ายของแม่น้ำ เป็นพื้นที่ของอำเภอธัญบุรี อำเภอลำลูกกา อำเภอลองหลวง อำเภอหนองเสือ อำเภอเมืองปทุมธานีบางส่วน และอำเภอสามโคกบางส่วน ส่วนฝั่งตะวันตกหรือฝั่งขวาของแม่น้ำ เป็นพื้นที่ของอำเภอเมืองปทุมธานีบางส่วน อำเภอสามโคกในส่วนของที่ลือ และอำเภอลาดหลุมแก้ว ลักษณะดินในพื้นที่เป็นกลุ่มชุดดินที่ 2, 3, 10 และ 11 ซึ่งเป็นดินเหนียว มีความเป็นกรดหรือดินเปรี้ยว ระบายน้ำได้ช้า เกิดจากตะกอนลำน้ำผสมกับตะกอนภาคพื้นมหาสมุทร พื้นที่สูงจากระดับน้ำทะเลเล็กน้อยประมาณ 1 - 2.5 เมตร มีแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นแม่น้ำสายหลักและมีระบบชลประทานที่มีน้ำตลอดทั้งปี ซึ่งเอื้อต่อการทำเกษตรกรรมได้ตลอดทั้งปี

### ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดปทุมธานี มีภูมิอากาศแบบร้อนชื้น ฤดูร้อนจะเริ่มประมาณเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ฤดูฝนเริ่มประมาณเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน ซึ่งจะเริ่มมีมรสุมตะวันตกเฉียงใต้เป็นลมชื้นพัดปกคลุม ทำให้ฝนตกกระจายตามร่องมรสุมประกอบกับร่องความกดอากาศต่ำ (Depression) พาดผ่านทางทิศตะวันออก ทำให้อากาศชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกโดยเฉพาะในเดือนกันยายน และฤดูหนาวเริ่มประมาณเดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ อากาศจะหนาวเย็น สลับกับมีอากาศร้อน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 1,394.27 มิลลิเมตร อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 28.82 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปีร้อยละ 71.54

ด้วยลักษณะภูมิประเทศที่เป็นดินเหนียวจากตะกอนลำน้ำผสมกับตะกอนภาคพื้นมหาสมุทร ที่ระบายน้ำได้ช้าและมีความเป็นกรด ประกอบกับภูมิอากาศที่ร้อนชื้น และมีระบบชลประทานที่มีน้ำหมุนเวียนตลอดทั้งปี ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของต้นเตยหอมปทุม ที่ต้องการน้ำที่เพียงพอในการเติบโตและดำรงชีวิต ทำให้ต้นเตยหอมปทุมที่ปลูกอย่างแพร่หลายในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ได้ผลผลิตที่มีลักษณะใบกว้างและยาว ผิวใบมันเงามีสีเขียวอ่อนถึงเขียวเข้ม กอใหญ่ กากใยของใบนิ่ม เมื่อตัดหรือขยี้ใบ หรือเมื่อนำใบมาต้มในน้ำจะได้น้ำสีเขียวเข้ม และมีกลิ่นหอมมาก แตกต่างจากเตยหอมของพื้นที่อื่น

### ประวัติความเป็นมา

จังหวัดปทุมธานี เป็นพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ และเป็นพื้นที่การเกษตรที่สำคัญมาตั้งแต่อดีต โดยในอดีต พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ได้ทรงให้มีการขุด “คลองรังสิตประยูรศักดิ์” หรือ “คลองรังสิต” เพื่อรองรับการขยายตัวด้านการเกษตร ซึ่งถือเป็นคลองชลประทานเพื่อการเกษตรแห่งแรกของประเทศไทย และมีการขุดคลองแยกต่าง ๆ ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2433 - 2440 ส่งผลให้จังหวัดปทุมธานี มีความอุดมสมบูรณ์ของน้ำและเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการเพาะปลูกพืชที่ต้องการน้ำมากตลอดปี ทั้งข้าว กล้วยหอม ตะไคร้ รวมทั้งเตยหอม ซึ่งเป็นพืชท้องถิ่นที่นิยมเพาะปลูกและสามารถพบได้ทั่วไปในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี โดยเฉพาะอำเภอสามโคก ที่มีพื้นที่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา จนกลายเป็นชื่อของหมู่บ้าน “บ้านบางเตย” และเป็น

“ตำบอบางเตย” ในปัจจุบัน โดยนิยมนำมาใช้เป็นส่วนผสมของขนมไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ เช่น ขนมเปียกปูน ขนมชั้น กาละแม ขนมฝักบัว ขนมถ้วย สังขยา และลอดช่อง เป็นต้น ซึ่งจากลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ ทำให้เตยหอมปทุมเป็นที่นิยมและเป็นที่ต้องการของตลาดผู้บริโภคอย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อมีการเปิดตลาดไท เมื่อปี พ.ศ. 2538 ซึ่งเป็นตลาดกลางสินค้าการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นตลาดที่มีการรวบรวมและส่งสินค้าเกษตรกระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย ทำให้ผู้บริโภคมีความต้องการ “เตยหอมปทุม” เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก เกษตรกรในพื้นที่อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จึงเริ่มมีการปลูกเตยหอมปทุมในรูปแบบการเกษตรและแพร่หลายไปยังอำเภออื่น ๆ ปัจจุบันจังหวัดปทุมธานี เป็นแหล่งเพาะปลูก “เตยหอมปทุม” ที่มีปริมาณและพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุดในประเทศไทย ด้วยคุณภาพที่ดีแตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ จึงมีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป

#### (7) ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตพื้นที่การผลิต เตยหอมปทุม ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดปทุมธานี รายละเอียดตามแผนที่

#### (8) การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

- (1) เตยหอมปทุม ต้องผลิตในเขตพื้นที่ที่กำหนด และตามกระบวนการผลิตข้างต้น
- (2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า เตยหอมปทุม รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

#### (10) เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

- (1) ให้มีการจัดทำทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า ที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เตยหอมปทุม
- (2) ผู้ขอขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า จะต้องปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงาน สำหรับสมาชิกผู้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เตยหอมปทุม และดำเนินการตามแผนการควบคุมตรวจสอบ ทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิตและระดับจังหวัด

# แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์ เตยหอมปทุม



ขอบเขตพื้นที่การผลิต เตยหอมปทุม ครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัดปทุมธานี